

IMPORTANȚA CAMEREI NOTARIALE DIN SISTEMUL INTERNAȚIONAL NOTARIAL. SEMNIFICAȚIA CAMEREI NOTARIALE ÎN REPUBLICA MOLDOVA

Aliona CARA

Catedra Drept Civil

This article describes the significance of the Notaries Chamber from International System of Notary, it describes the evolution, the system of functioning, its structure. It describes the system of functioning based on the experience of different states: Quebec (Canada), France, Russia, etc. As well as it contains the provisions of the old law of Republic of Moldova concerning the notary, and the provisions of the new law.

Pentru sistemul notarial de tip latin este caracteristică prezența *camerelor notariale*, care este determinată, pe de o parte, de baza organizațională a acestei instituții, iar, pe de altă parte – de apartenența la o profesie. Sub aspect juridico-comparativ, prezintă interes experiența altor țări de peste hotare în acest domeniu.

H.I. Piutțer, vicepreședintele Comisiei Relații Internaționale a Uniunii Internaționale a Notariatului de tip Latin, a menționat că „unirea persoanelor în uniuni pe profesii cu scopul soluționării anumitor probleme specifice este o tradiție veche. Se uneau în grupuri profesionale... fiind supuse unei ordini ... Pe aceleași principii se uneau și există în prezent și camerele meseriașilor, medicilor, farmaciștilor, avocaților, notarilor ș.a.” [1].

Unirea oamenilor în uniuni profesionale în scop de soluționare a unor probleme este o tradiție veche. Cele mai cunoscute sunt, fără îndoială, breslele meșteșugărești din Evul mediu. Ele erau formate din grupuri de meșteșugari respectivi, de exemplu: brutari, fierari, zidari, bucătari etc., supunând grupul respectiv ordinii sale. Breslele supravegheau accesul cuvenit la profesia dată, îndeplinirea onestă a activității și aveau grijă de familiile care și-au pierdut întreținătorul. În baza acestor principii este concepută unirea în camere a grupurilor profesionale. Există camere de antreprenori, meșteșugari, medici, avocați și notari.

Pătura social-profesională a notarilor își are rădăcinile în dreptul italian medieval. Instituția dată a fost preluată de dreptul francez, apoi de dreptul german. Primul Regulament al kaizerului Maximilian cu privire la notariat nu prevedea încă unirea notarilor în camere. Din punctul de vedere al zilei de azi, una dintre problemele primordiale ale creării notariatului în Germania până în secolul XIX a constat anume în acest fapt [2]. La începutul sec. XIX Germania a purces la crearea camerelor notariale. Actualul Regulament federal german cu privire la notariat prevede organizarea categoriei social-profesionale a notarilor în camere pe întreg teritoriul țării. În argumentarea legii se menționează că unirea notarilor în camere și-a dovedit prin fapte utilitatea și că participarea notarilor la autoadministrarea categoriei sale permite atingerea mai bunor rezultate. Principiul organizării camerelor notariale este asigurat prin împărțirea teritorială în diferite zone geografice.

Nici un studiu științific în domeniul ce ține de sistemul internațional notarial nu poate fi efectuat fără a se face comparație cu țările unde sistemul notarial include prezența Camerei Notariale, care supraveghează respectarea legislației și care apără interesele notarilor.

Notarii din Quebec sunt o profesie cu exercițiu exclusiv și cad sub incidența generală a Codului Profesii și a propriei legi speciale – Legea notarului.

Ordinul notarilor din Quebec – Camera Notarială – se bucură de o largă autonomie în activitatea sa.

Astfel, Camera:

- ✓ primește plângerile din partea publicului, împotriva membrilor săi;
- ✓ acționează ca arbitru în conflictele care au ca obiect onorariile profesionale;
- ✓ dispune inspectarea birourilor notariale, pentru a asigura un exercițiu competent al profesiei;
- ✓ se asigură de faptul că viitorii săi membri au o pregătire corespunzătoare înainte de a intra în profesie și se îngrijește de pregătirea lor continuă, pe tot parcursul carierei acestora;
- ✓ administrează un fond de despăgubire destinat plății sumelor pe care un membru al profesiei le-a folosit ilegal;
- ✓ creează un regim de asigurare pentru răspunderea profesională, pentru a acoperi orice eroare sau omisiune în exercițiul profesiei, comisă de membrii săi.

Camera Notarială urmează modelul de organizare reglementat de Codul profesiilor. Așadar, are un consiliu de administrație – Biroul – și un comitet administrativ.

Consiliul de administrație (Biroul) răspunde de administrarea generală a ordinului și de aplicarea legilor care îl guvernează. Este cea mai înaltă instanță de decizie a profesiei și, în această calitate, stabilește marile orientări ale acesteia.

Consiliul de administrație este compus din 26 de persoane: președinte Camerei, președintele al cărui mandat a luat sfârșit, 20 de reprezentanți ai regiunilor, aleși de notarii din districtul respectiv, precum și 4 persoane care nu sunt notari, numiți de Oficiul profesiilor pentru a reprezenta publicul. Începând cu anul 1990, președintele este ales de toți membrii ordinului, administratorii sunt membri cu drepturi depline ai Consiliului de administrație, toți fiind aleși pentru un mandat de trei ani.

Consiliul de administrație se reunește în ședință de cel puțin patru ori pe an, deseori pentru zile consecutive. Între ședințe, comitetul administrativ este acela care veghează buna desfășurare a activităților cotidiene ale Camerei.

Comitetul administrativ va exercita toate competențele care îi sunt delegate de Consiliul de administrație, cu excepția puterii de reglementare. Comitetul administrativ este format din 6 persoane: președintele și vice-președintele Camerei, trei notari desemnați anual prin vot de membrii Consiliului de administrație, numai din rândul acestora, precum și un membru extern, dintre cei numiți de Oficiul profesiilor, ales prin vot anual de toți ceilalți membri ai Consiliului de administrație.

Toți administratorii Camerei, precum și cei ai organismelor sale afiliate, trebuie să se conformeze unui Cod etic și deontologic destinat, în primul rând, prevenirii conflictelor de interese.

Camera notarilor își aduce la îndeplinire atribuțiile și cu ajutorul altor comisii și al unui personal angajat permanent, care numără aproximativ 100 de persoane.

La Camera Notarială se țin trei registre de importanță majoră pentru exercitarea profesiei: tabloul ordinului sau registrul notarilor, registrul testamentelor și registrul procurilor pentru caz de incapacitate.

Codul profesiilor al notarilor din Quebec prevede, pentru fiecare ordin profesional, constituirea a două comisii de supraveghere: comisia de inspecție profesională și comisia de disciplină.

✓ *Comisia de inspecție profesională*

Este compusă din cel puțin trei membri ai ordinului, numiți de Birou, care îl desemnează și pe președintele acestuia. În scopul îndeplinirii mandatului său, comisia poate angaja notari-inspectorii și experți externi. Rolul comisiei este de a supraveghea exercițiul profesiei și de a asigura un nivel satisfăcător de competență a membrilor ordinului, efectuând o examinare a calității serviciilor profesionale exercitate. Pentru aceasta, comisia efectuează inspecții regulate ale dosarelor fiecărui membru al profesiei.

Din oficiu sau la cererea Consiliului de administrație, comisia sau unul dintre membrii săi poate porni o anchetă asupra competenței profesionale a oricărui membru al ordinului. În urma unei astfel de anchete, în fața Consiliului de administrație sau a Comitetului administrativ este prezentat un raport de recomandări. În baza regulamentelor adoptate, incidente în cauză, organul astfel sesizat îl poate obliga pe profesionist să urmeze un stagiu sau un curs de perfecționare (ori chiar amândouă în același timp), limitându-i-se, totodată, drepturile de a exercita profesia în timpul acestei perioade de pregătire forțată [3].

Camera Notarială din Quebec depune eforturi în materie de acces la informație, în cadrul Federației Ordinilor Profesionale ale Juriștilor din Canada. Unul dintre proiectele sale constă în a înființa un institut de informație juridică pentru Canada, care are ca obiectiv înființarea unei biblioteci juridice virtuale pancanadiene, publică și gratuită. Camera Notarială din Quebec a fost primul notariat din lume care a înființat, în 1961, un registru central de testamente autentice. Notarii trebuiau să producă lunar un raport al testamentelor, amendamentelor și al revocărilor de dispoziții testamentare primite. Acest registru permite repararea cu ușurință și rapiditate a ultimului testament al unei persoane decedate, facilitând astfel rezolvarea succesiunii. În 1991, Camera Notarială din Quebec a înființat, după același model, un registru de inventariere a procurilor pentru caz de incapacitate, întocmit în formă autentică, pentru a facilita repararea acestora. Mandatul dat în eventualitatea inaptitudinii este o procură prin care mandantul poate acorda unui mandatar puterea de a consimți la un tratament medical, de a-i administra patrimoniul și, în general, de a-i exercita drepturile civile, dacă devine incapabil să o facă el însuși.

În legislația franceză, în Camerele Notariale sunt prezenți, de obicei, de la 5 la 21 de notari. Numărul maxim al acestora nu depășește 27, dar Adunarea Generală poate stabili și un număr mai mare. Persoanele cu funcție

de răspundere sunt numite pe un termen de trei ani. Camera Notarială are următoarele funcții: stabilește regulamentul Camerei care este prezentat Ministerului Justiției; propune aplicarea sancțiunilor disciplinare, previne și soluționează litigiile, apără interesele notarilor [4].

În Legea Republicii Moldova cu privire la notariat, nr.1153, adoptată la 11.04.1997, în vigoare de la 16.09.1997 (abrogată prin Legea nr.1453/08.11.02) în art.34 era stipulat: În circumscripția fiecărei zone geografice (Centru, Nord, Sud) funcționează câte o Cameră Notarială cu capacitate juridică. Din Camera Notarială e necesar să facă parte toți notarii care funcționează în circumscripția zonei respective. Camera Notarială este condusă de un colegiu și are un secretar auxiliar remunerat.

Atribuțiile Colegiului Camerei Notariale

Colegiul Camerei Notariale avea următoarele atribuții:

a) previne și, dacă e posibil, soluționează plângerile împotriva notarilor și a notarilor stagieri, luând măsurile respective și aducându-le la cunoștință Consiliului uniunii notarilor sau Consiliului asociației notarilor și Ministerului Justiției;

b) apără interesele notarilor din circumscripția sa;

c) face recomandări și sugestii Consiliului uniunii notarilor sau Consiliului asociației notarilor privind exercițiul notariatului la nivelul circumscripției sale;

d) informează uniunea sau asociația notarilor asupra activității birourilor notariale, asupra necesarului de notari și, în caz de modificare a numărului notarilor din circumscripția sa, expune o părere argumentată;

e) reprezintă Camera Notarială în relațiile cu terțe persoane la nivelul circumscripției sale;

f) întocmește documentația juridică și asigură consultarea și informarea curentă a notarilor;

g) ține evidența veniturilor și cheltuielilor Camerei Notariale și a contribuției membrilor săi;

h) acumulează datele și lucrările necesare pentru Buletinul Notarilor și asigură difuzarea acestuia;

i) stabilește contribuția notarilor proporțional venitului;

j) îndeplinește alte atribuții prevăzute de lege și regulamentul său.

De asemenea, Camera Notarială avea dreptul de a fi informată:

(1) Camera Notarială are dreptul să ceară informații cu privire la săvârșirea de acte notariale, alte documente ce se referă la activitatea economico-financiară, iar, după caz, explicațiile personale ale notarului, inclusiv în chestiuni de nerespectare a eticii profesionale.

(2) Persoanele cu putere de decizie ale Camerei Notariale sunt obligate să păstreze secretul actelor notariale. Pentru divulgarea secretului și pricinuirea de daune notarului, vinovații poartă răspundere în conformitate cu legislația [5].

Statutul Uniunii notarilor de tip latin prevede că notarii sunt supravegheați de organul de stat sau organizație corporativă, astfel diferă de la stat la stat. Istoricește, în Republica Moldova activitatea notarială întotdeauna, începând cu deschiderea primelor birouri de notari privați în secolul XIX, a fost supravegheată numai de stat.

La 21 februarie 2003 a intrat în vigoare Legea nr.1453-XV din 08.11.2002 cu privire la notariat, care a abrogat Legea precedentă, nr.1153-XIII din 11.04.1997.

Legea actuală a schimbat în mod cardinal structura organizatorică a notariatului prin:

a) introducerea funcției notarului de stat;

b) investirea statului, prin Ministerul Justiției, cu funcții de reglementare și organizare a activității notariale, precum și de supraveghere a activității notarilor de stat și privați;

c) desființarea organizațiilor obștești – a Camerelor Notariale, în care calitatea de membru a notarilor era obligatorie;

d) investirea statului cu dreptul de proprietate asupra Arhivei notariale.

În Legea Republicii Moldova cu privire la notariat, nr.1453 din 02.11.2002, este stipulat că controlul activității notariale este exercitat de Ministerul Justiției. Ministerul Justiției asigură practica notarială unică și efectuează analiza statistică a actelor notariale, precum și elaborează recomandări metodologice privind aplicarea uniformă a legislației ce reglementează activitatea notarială de către toate persoanele care desfășoară activitate notarială. Supravegherea constă în efectuarea controalelor activității notariale, inclusiv în ținerea registrelor notariale, păstrarea documentelor, utilizarea legăturii electronice cu registrele prin intermediul rețelei computerizate, respectarea orelor de program etc. Stabilirea numărului necesar de notari de stat, notari privați, notari stagieri, evidența lor, numirea în funcție, suspendarea și încetarea activității, înregistrarea și

radierea din Registrul de Stat al Notarilor se efectuează de Ministerul Justiției în baza hotărârii Comisiei de licențiere a activității notariale. De asemenea, instanța de judecată este împuternicită a exercita funcția de control judecătoresc. Refuzul de a îndeplini actul notarial sau actul notarial îndeplinit defectuos poate fi atacat în instanța de judecată din teritoriul pe care notarul își desfășoară activitatea, în condițiile legii. Până la anularea de către instanța de judecată, actul notarial atacat se prezumă veridic și legal [6].

Cu toate ca au fost introduse modificări radicale, odată cu adoptarea legii noi notarii mai întâlnesc anumite dificultăți în activitatea lor. Acestea ar putea fi minimalizate prin introducerea în textul Legii a noțiunilor „notar privat” și „notar de stat”, care ar confirma independența și imparțialitatea acestora în activitate, precum și ar evidenția faptul că toți notarii sunt egali în fața legii, poartă personal răspundere pentru greșelile și omisiunile comise și că diferă numai modalitatea de întreținere a acestora (notarii de stat sunt la întreținerea statului, cei privați la întreținere autonomă), determinarea statutului juridic al „notarului de stat”; participarea notarilor, organizațiilor profesionale ale notarilor la elaborarea tuturor actelor normative ce țin de organizarea și reglementarea activității notariale.

Camerele Notariale au un mare impact în alte țări, unde acestea există mai mult de 50 de ani. În Republica Moldova o contribuție tot mai mare o au Asociațiile Notariale care încearcă să excludă lacunele legislative și să perfecționeze activitatea notarială.

Referințe:

1. Пютцер Х.Я. Место полномочия нотариальных палат в системе международного союза латынского нотариата // Нотариальный вестник. - 1997. - №5. - С.21.
2. Стешенко Л.А., Шамба Т.М. Нотариат в Российской Федерации: Учебник для вузов. - Москва: Норма. - 2001, с.129.
3. Chambre du notaires du Quebec, Program Canada Romania 2002-2003, Uniunea Internațională a Notarilor, Uniunea Națională a Notarilor Publici, 2003, p.31.
4. Пьеру Ж.Ф., Ягр Ж. Профессиональное нотариальное право. - Москва, 2001.
5. Legea Republicii Moldova cu privire la notariat, nr.1153, adoptată la 11.04.1997, în vigoare de la 16.09.1997 (abrogată prin Legea nr.1453/08.11.2002).
6. Legea Republicii Moldova cu privire la notariat, nr.1453/08.11.2002, adoptată la 11.04.1997, în vigoare de la 16.09.1997 (abrogată prin Legea nr.1453 adoptată la 08.11.2002).

Prezentat la 29.03.2007